

HARBIY KOMPETENSIYA KURSANTNING KASBIY MAHORATINI SHAKLLANTIRISHNING KALITI SIFATIDA

Abdurasulov Jahongirmirzo

Toshkent viloyati Chirchiq davlat

pedagogika universiteti

+998997827352

jmra9923@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7244584>

ARTICLE INFO

Received: 10th October 2022

Accepted: 15th October 2022

Online: 24th October 2022

KEY WORDS

kompetentsiya, kompetentsiya, harbiy kompetentsiya, kursant, kasbiy mahorat, shakllanish, O'zbekiston Qurolli kuchlari, harbiy universitet, kontseptsiya, harbiy kasbiy kompetentsiya (harbiy-sanoat kompleksi), kasbiy kompetentsiya.

ABSTRACT

Annotatsiya. Harbiy kasbiy kompetentsiyalarni joriy etish zamonaviy armiya bo'linmalarida xodimlarning kasbiy fazilatlarini shakllantirish sifatida Qurolli kuchlar tizimi mutaxassislarini kasbiy tayyorlash bo'yicha davlat ta'lim standartlarini ishlab chiqishda, shuningdek kuch vazirliklari va idoralarning boshqa universitetlarining o'quv jarayonida foydalanish mumkin

Bo'lajak harbiy mutaxassislarga bo'lgan talablarning ortib borishi harbiy universitetlarda o'quv jarayonini tashkil etish ustuvorliklarining o'zgarishini, uning bitiruvchining shaxsiy va kasbiy o'sishiga, uning salohiyatini ochish uchun shart-sharoitlarni ta'minlashga va kasbiy kompetentsiyani doimiy ravishda shakllantirishga yo'naltirilganligini belgilaydi.

O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida quyidagilar qayd etilgan: ... mamlakat kasb-hunar ta'limining asosiy maqsadi-mehnat bozorida raqobatbardosh, malakali, mas'uliyatli, o'z kasbini yaxshi biladigan va tegishli sohalarga yo'naltirilgan, jahon standartlari darajasida o'z mutaxassisligi bo'yicha samarali ishlashga qodir, malakali va malakali mutaxassisni tayyorlash. doimiy kasbiy

o'sish, ijtimoiy va kasbiy harakatchanlik; tegishli ta'lim olishda shaxsning ehtiyojlarini qondirish

O'zbekiston Qurolli kuchlarini isloh qilish sharoitida armiyani yangi texnika namunalari bilan yangilash jarayoni davom etmoqda. Harbiy texnika doimiy ravishda modernizatsiya qilinadi va murakkablashadi. Buning uchun harbiy o'quv yurtlari kursantlarini o'qitishda o'zgarishlar, o'qitish sifatini oshirish va kelajakda professional vakolatli harbiy ofitserni shakllantirish talab etiladi. Harbiy mutaxassisning maxsus vakolatli fazilatlarini shakllantirish zarurati tug'iladi, bu yangi bilimlarni mustaqil o'zlashtirish darajasiga munosabatni o'zgartiradi.

Mutaxassislarni tayyorlash bo'yicha o'quv dasturlarini o'zlashtirish natijalariga qo'yiladigan talablar ixtisoslikni hisobga olgan holda umumiy madaniy va kasbiy

kompetentsiyalarni o'zlashtirishni o'z ichiga oladi. O'quv jarayonining mazmuni kompetentsiyalarni o'zlashtirish va shu asosda kasbiy kompetentsiyani egallash asosida quriladi.

Asosiy manbalarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, oliy harbiy ta'lim muassasasi kursantining – bo'lajak qo'mondonning harbiy kasbiy mahorati kabi ta'rif yo'q. Shu bilan birga, kasbiy kompetentsiyani tashkil etuvchi harbiy kompetentsiya harbiy ta'lim muassasalari bitiruvchilari uchun juda muhimdir. Bundan tashqari, so'nggi yillarda harbiy texnika va qurollarning yangi murakkab namunalari harbiy qismlarni ta'minlash uchun qabul qilindi.

Harbiy tayyorgarlik asosida kursantlarning harbiy savodxonligi muammosi, shu jumladan harbiy mutaxassisning harbiy malakasini shakllantirish darajasiga qo'yiladigan talablarni hisobga olgan holda pedagogik jihat

armiyani isloh qilish, hozirda na uslubiy, na didaktik jihatdan ishlab chiqilmagan va aniq tadqiqotga muhtoj.

Harbiy kasbiy kompetentsiyalarni o'quv jarayoniga kiritish

(Harbiy-sanoat kompleksi) bitiruvchining harbiy tayyorgarligining maxsus vakolatlarini belgilaydi, ijtimoiy me'yorlarni, qiymat ko'rsatmalarini tayinlash doirasini va ularni o'z faoliyatida amalga oshirish qobiliyatini, o'z kasbiga qiymat sifatida munosabatni, o'z-o'zini rivojlantirishning ijodiy salohiyatini kengaytiradi.

Oliy harbiy ta'lim muassasasining vazifasi qo'mondonning harbiy vakolatlarini ta'minlashdir, uning doirasi o'z vaqtida vakolatli harbiy operativ qaror qabul qilishni o'z ichiga oladi. Biroq, amaldagi standartlarda (bitiruvchiga qo'yiladigan malaka talablari) ushbu vazifani bajarish

mexanizmlari mavjud emas. Qo'mondonni tayyorlash bo'yicha mavjud malaka talablarida bilim, ko'nikma va ko'nikmalar birinchi o'rinda turadi va kursantning kelajakdagi qo'mondon sifatida harbiy kasbiy malakasi ta'kidlanmaydi.

Rossiya pedagogikasi uchun "kompetentsiya" va "kompetentsiya" tushunchalari nisbatan yangi, shuning uchun ularning turli xil tushunchalari mavjud [2]:

- kompetentsiya-ob'ektlar va jarayonlarning ma'lum bir doirasiga nisbatan belgilanadigan va ularga nisbatan yuqori sifatli samarali faoliyat uchun zarur bo'lgan o'zaro bog'liq shaxsiy fazilatlar (bilim, ko'nikma, ko'nikmalar, faoliyat usullari) to'plamini o'z ichiga oladi;

- kompetentsiya-shaxsning unga va faoliyat predmetiga bo'lgan shaxsiy munosabatini o'z ichiga olgan tegishli kompetentsiyaga ega bo'lish, egalik qilish.

Pedagogik adabiyotlarda "kompetentsiya" tushunchasi ma'lum bir faoliyat turi bilan bog'liq bo'lib, S. I. Ozhegovning lug'atiga ko'ra, "har qanday sohada xabardorlik, vakolat" va "kompetentsiya"- "har qanday shaxsning, organning vakolatlari, huquqlari doirasi" degan ma'noni anglatadi., birovning vakolatiga kiradigan masalalar, ishlar doirasi"[3].

Bo'lajak harbiy mutaxassisning universitet sharoitida uni shakllantirish jarayoniga nisbatan kasbiy mahoratining mazmuni ofitser faoliyatining maqsadlari, vazifalari, tabiati bilan belgilanadi. Kompetentsiya kasbiy nazariy va amaliy tayyorgarlikni, shuningdek, ijro va ijodiy vazifalarni hal qilish, to'g'ridan – to'g'ri rasmiy maqsad bo'yicha vazifalarni bajarish qobiliyatini, boshqacha qilib aytganda, harbiy universitet bitiruvchisi kasbiy funktsiyalarni muvaffaqiyatli amalga

oshirishi uchun zarur bo'lgan professional ahamiyatga ega fazilatlar, kasbiy pozitsiyalar tizimini o'z ichiga oladi.

Harbiy vakolatlar asosiy ta'lim dasturiga muvofiq umumiy madaniy va kasbiy vakolatlar orqali olingan bilim, ko'nikma va malakalarni to'ldirishni o'z ichiga oladi. Asosiy ta'lim dasturining o'quv tsikllariga harbiy vakolatlarni kiritish muhimligini aniqlash uchun tahlil qilish kerak:

- birinchidan, ularning shakllanishiga muvofiqligi;
- ikkinchidan, bir xil bilim, ko'nikma va malakalarga ega bo'lishning takrorlanuvchanligini aniqlash;
- uchinchidan, harbiy vakolatlarni shakllantirish uchun [4].

Maxsus intizomni o'qitishning professional yo'naltirilgan texnologiyasi texnologik xarita shaklida amalga oshirilishi mumkin, bu o'quv jarayoni loyihasining o'ziga xos pasporti bo'lib, unda uning asosiy parametrlari yaxlit va aniq taqdim etiladi: diagnostik maqsadlarni belgilash; o'qitishning mantiqiy tuzilishi; materiallar va nazorat vazifalarini dozalash; o'qituvchi va talabalar harakatlarining bosqichma-bosqich, bosqichma-bosqich ketma-ketligi ko'rinishidagi didaktik jarayonning tavsifi didaktik kompleksning tegishli elementlaridan foydalanish tartibini ko'rsatib; nazorat, baholash va tuzatish tizimi. Mutaxassislikning asosiy ta'lim dasturiga kiritilgan harbiy kompetentsiyalarni tahlil qilish natijasi ushbu kompetentsiyalarni kalendar o'quv

jadvaliga muvofiq o'qitishning o'z vaqtida bajarilishini ko'rsatishi mumkin.

Harbiy-kasbiy kompetentsiyalar maxsus fanlarni o'rganishda universitetda bo'lajak harbiy mutaxassislar o'rtasida kasbiy kompetentsiyani muvaffaqiyatli shakllantirishga yordam beradigan tashkiliy va pedagogik sharoitlar bilan belgilanadi.

Shunday qilib, harbiy universitet o'qituvchisi tomonidan harbiy mutaxassisning "harbiy kompetentsiya", "kompetentsiya", "kasbiy kompetentsiya" tushunchalarining mohiyati va mazmunini, o'quv jarayonining xususiyatlarini, ta'lim texnologiyalari samaradorligi mezonlari va ko'rsatkichlarini tushunish kelajakdagi harbiy mutaxassisning kasbiy kompetentsiyasi va professionalligini shakllantirishga yordam beradi.

Harbiy kasbiy kompetentsiyalarni joriy etish va tashkiliy-pedagogik jarayonda komandirlarning kasbiy harbiy mahoratini oshirishga, oliy harbiy o'quv yurti kursantlarining harbiy vakolatlarni rivojlantirishga qaratilgan didaktik vositalar, o'quv materiallari, fakultativ dasturlar, qo'shimcha darslarni sinovdan o'tkazish, zamonaviy armiya bo'linmalarida xodimlarning kasbiy fazilatlarini shakllantirish. kasbiy ta'lim standartlarini ishlab chiqishda foydalanish mumkin qurolli kuchlar tizimi mutaxassislarini tayyorlash, shuningdek, kuch vazirliklari va idoralarining boshqa universitetlarining o'quv jarayonida.

References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2030 yilgacha O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risidagi farmoni. 2019 yil 8 oktyabrdagi PF-5847-son
2. Baeva G. I., kelajakdagi o'qituvchining kasbiy kompetentsiyasining nazariy asoslarini shakllantirish: muallif. diss. ... sham. ped. fanlar. - Perm, 2007 yil. – 20 p.

3. Ozhegov S. I. rus tilining lug'ati: taxminan 57000 so'z / Ed.- korr. ANSSSR N. yu. Shvedova. – 20-nashr., stereotip. – M.: Rus. yaz., 1989. -750 p.
4. Kozachok A. I. universitetda bo'lajak harbiy mutaxassislar o'rtasida kompetentsiyani shakllantirish vositasi sifatida kasbga yo'naltirilgan o'qitish texnologiyasi: maxsus fanlarni o'rganish asosida: muallif. diss. ... sham. ped. fanlar. - Burgut, 2004 yil. – 19 p.